

Marta Zwolan
PWSZ w Zamościu
martazwolan92@gmail.com

Współczesny terroryzm międzynarodowy
– metody i sposoby zwalczania
Contemporary International Terrorism
– *Methods and Ways to Combat*

Streszczenie:

Terroryzm międzynarodowy stanowi współcześnie jedno z największych wyzwań dla społeczności międzynarodowej. Zjawisko to jest ciągle aktualne, przybiera nowe formy i ewoluuje w czasie. Terroryzm często zmienia swoje oblicze stając się tym samym problemem trudnym do zwalczania dla podmiotów stosunków międzynarodowych. Państwa we współpracy z organizacjami międzynarodowymi podejmują działania mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku tworząc odpowiednie środki i metody zwalczania.

Słowa kluczowe: terroryzm, terroryzm międzynarodowy, prawo międzynarodowe, polityka antyterrorystyczna

Summary:

International terrorism is currently one of the biggest challenges for the international community. This phenomenon is still prevailing, takes new forms and evolves over time. The face of terrorism changes becoming the problem which is difficult to control. Some countries, in cooperation with international organizations, take actions to counteract this phenomenon by creating the appropriate means and methods of combating it.

Keywords: terrorism, international terrorism, international law, anti-terrorism policy

1. Uwagi wstępne

Zdarzenie tragiczne w skutkach jakim były zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych w 2001 r., pociągnęło za sobą intensyfikację działań mających na celu walkę z terroryzmem. Wydarzenie to przyczyniło się do głębszego zainteresowania państw, także niedotkniętych bezpośrednio atakiem, jak i organizacji międzynarodowych, nową rzeczywistością międzynarodową, która musiała uwzględniać zagrożenie atakiem terrorystycznym oraz tworzyć środki i metody zwalczania potencjalnego zagrożenia.

Problem terroryzmu jest nadal aktualny i stale obecny w mediach choć jego forma i znaczenie ewoluuje. Państwa przy współpracy z organizacjami międzynarodowymi podejmują działania mające na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, przy pomocy różnych metod zwalczania terroryzmu. Mimo wszystko zagrożenie terroryzmem nie maleje, a co więcej uaktywnia się jego nowe oblicze, na co wskazuje m.in. rozwój sytuacji w Iraku i Syrii w 2014 r. i narastający problem związany z islamskim kalifatem. Pojawia się więc pytanie czy problem terroryzmu zniknie z listy zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego? Czy istnieją skuteczne metody walki z terroryzmem? Czy w dłuższej perspektywie któraś z nich jest skuteczna? W artykule podjęto próbę przybliżenia zagadnienia terroryzmu, wielość definicji tego pojęcia, jego rodzaje, a także metody przeciwdziałania i podstawy prawne walki z nim.

2. Definicja, rodzaje i klasyfikacja terroryzmu

Terroryzm, dziś kojarzony jest głównie z zagrożeniem dla bezpieczeństwa, jednak na przestrzeni wieków termin ten używany był w nieco innym charakterze. Samo słowo terroryzm pochodzi od łacińskiego *ters* lub *tres* co oznacza przerażać, wywoływać strach, grozę, obawę¹. Od starożytności do XIX wieku pojęcie to było łączone z formą rządów opartą na realizowanym na szeroką skalę zastraszaniu i używaniu siły wobec obywateli. Zmieniło się to nieco w okresie rewolucji francuskiej, gdyż terroryzm był kojarzony z instrumentem zarządzania państwem. Zmiany w pojmowaniu tego terminu nastąpiły od XIX wieku, mechanizmy rządzenia państwem określane mianem terroryzmu zaczęły być wykorzystywane przez ruchy i organizacje polityczne, lewicowe i prawicowe ale również narodowyzwoleńcze. Lata trzydzieste XX wieku

¹ S. Wojciechowski, *Terroryzm na początku XXI wieku Pojęcie, istota i przyczyny zjawiska*, Bydgoszcz-Poznań 2011, s. 37.

przyniosły zmiany. Określenie to zaczęto coraz częściej stosować do opisu masowych represji stosowanych przez państwa totalitarne, a rzadziej, by opisać działalność ruchów rewolucyjnych i przemocy skierowanej wobec państw i ich przywódców. Kolejne zmiany przyniosły lata po drugiej wojnie światowej, kiedy to pojęcie terroryzmu na nowo zaczęto łączyć ze sferą rewolucyjną np. działania antykolonialne podejmowane przez ruchy lub organizacje w Afryce czy Azji. Lata sześćdziesiąte i siedemdziesiąte XX wieku spowodowały kojarzenie terroryzmu nie tylko ze sferą rewolucyjną ale także z działalnością inicjowaną przez organizacje o charakterze skrajnie lewicowym, prawicowym czy separatystycznym. Kolejna, znaczna ewolucja pojęcia terroryzmu nastąpiła wraz z rozwojem fundamentalizmu muzułmańskiego².

Pomimo ewolucji określania i sposobu rozumienia pojęcia terroryzm, to podanie definicji tego zjawiska nastrocza wielu problemów. Wynika to z faktu, iż to, co dla jednych będzie terroryzmem dla innych będzie działaniami partyzanckimi. Ponadto każde działanie jednostek czy grup sprzeciwiających się danemu porządkowi prawnemu jest lub było w przeszłości uznawane za bandytyzm w tym przypadku równoznaczny z terroryzmem. Aby lepiej zobrazować wielość definicji omawianego pojęcia podam kilka przykładowych definicji terroryzmu.

Według M. Boruckiego „terroryści naszych czasów są coraz bardziej bezwzględni, sięgają po nowe rodzaje broni, działają na oślep, aby zmanifestować swoją srogość i zdeterminowanie. Są gotowi zniszczyć wszystko i wszystkich, aby nagłośnić swoje istnienie i problemy, a przede wszystkim zależy im na wywoływaniu psychozy strachu. Poza tym terroryzm bywa formą odwetu w przypadkach, gdy ponosi porażki, gdy przywódców organizacji spotyka kara, a ich struktury bywają nadwyrężone w wyniku stanowczego działania organów władzy państwowej”³.

Inna definicja przedstawia terroryzm jako „działalność małych, zwykle ekstremistycznych ugrupowań, które za pomocą zabójstw, zagrożeń śmiercią, mordów politycznych, porywania zakładników, uprowadzeń samolotów i innych podobnych środków potępionych przez społeczność międzynarodową usiłują zwrócić uwagę opinii publicznej na wysuwane przez siebie hasła, bądź też wymusić na rządach państw, w których działają określone ustępstwa lub świadczenia na swoją korzyść”⁴.

² Tamże, s. 38.

³ R. A. Kosta, *Terroryzm jako zagrożenie dla bezpieczeństwa cywilizacji zachodniej w XXI wieku*, Toruń 2012, s. 12.

⁴ J. Matusitz, *Terrorism and communication. A critical introduction*, University of Central Florida 2013, s. 3. www.sagepub.com/upm-data/51172_ch_1.pdf, [odczyt: 10.08.2014].

Zdaniem polskiego znawcy prawa karnego Hanauseka terroryzm to „zaplanowana, zorganizowana i zazwyczaj uzasadniona ideologicznie, a w każdym bądź razie posiadająca polityczne podłoże motywacyjne, działalność osób lub grup mająca na celu wymuszenie od władz państwowych, społeczeństwa lub poszczególnych osób określonych świadczeń, zachowań czy postaw, a realizowana w przestępczych formach obliczonych na wywołanie szerokiego i maksymalnie zastraszającego rozgłosu w ramach opinii publicznej oraz z reguły polegająca na zastosowaniu środków fizycznych, które naruszają dobro osób postronnych, tj. takich, które nie dały wyrazu swemu negatywnemu nastawieniu do aktu terrorystycznego, jego celu lub uzasadnienia, ani nawet do określonej ideologii czy zapatrywań”⁵.

Ostatnią przytaczaną przeze mnie definicją będzie ta proponowana przez B. Hoffmana „dla którego terroryzm jest to świadome budzenie i wykorzystywanie strachu w wyniku przemocy lub groźby przemocy w dążeniu do zmian politycznych. Wszystkie akty terrorystyczne zawierają przemoc lub groźbę jej użycia. Terroryzm jest specjalnie pomyślany tak, by wywierał dalekosiężne skutki psychologiczne, znacznie wykraczające poza bezpośrednią ofiarę bądź ofiary czy przedmiot terrorystycznego ataku. Ma zasiać strach, a więc zastraszyć znacznie szerszą „namierzoną widownię”, która może obejmować wrogą grupę etniczną lub religijną, cały kraj, rząd lub partię polityczną czy też opinię publiczną. Terroryzm ma tworzyć władzę tam, gdzie jej nie ma lub konsolidować tę, która jest słaba. Za pomocą rozgłosu zdobytego w wyniku przemocy terroryści pragną zdobyć wpływy i władzę, których nie mają by przeprowadzać zmiany polityczne na szczeblu lokalnym lub międzynarodowym”⁶.

Definiowanie terroryzmu łączy się jednocześnie z jego klasyfikowaniem. Jednym ze sposobów typologizowania tego pojęcia, jest ten proponowany przez P. Wilkinson’a. Dzieli on terroryzm na pięć kategorii, są to:

- terroryzm subrewolucyjny - dąży do osiągnięcia określonych celów politycznych niebędących jednak zmianami rewolucyjnymi, akty przemocy popełniają małe grupy w sposób wysoce nieprzewidywalny;
- terroryzm rewolucyjny - jego celem jest w tym przypadku rewolucja lub, chociaż osiągnięcie taktycznych zwycięstw w walce rewolucyjnej. Aktów przemocy dokonują grupy posiadające przywódców i ideologię lub program. Są to z reguły specjalne, zakonspirowane paramilitarne grupy tworzone wewnątrz ruchu rewolucyjnego. Jednocześnie obok walki zbrojnej prowadzona jest walka polityczna;

⁵ R. A. Kosta, s. 13.

⁶ Tamże, s. 14.

- terroryzm represywny - służący „tłumieniu buntów lub trzymaniu w ryzach grup indywidualnych, obywateli lub form zachowania uważanych za niepożądane przez represora, lub tylko prześladowania wybranych samowolnie do likwidacji”. Jest to terroryzm często bardzo krwawy przechodzący w terror masowy;
- terroryzm epifenomenalny - brak w nim jasno sprecyzowanych celów. Jest elementem dokonywanych na wielką skalę aktów przemocy, które są przypadkowe, nieprzemyślane, niezaplanowane, pojawiające się w kontekście bardzo krwawej walki;
- terroryzm nielegalny (niepaństwowy) - wiąże się z wymienionymi wcześniej nurtami i występuje jako terroryzm skrajnej prawicy, terroryzm skrajnej lewicy, terroryzm ruchu narodowyzwoleńczego oraz terroryzm mający inne motywacje ideologiczne i polityczne⁷.

Innym przykładem podziału terroryzmu jest podział pod względem terytorialnym, w którym wyróżniamy:

- terroryzm państwowy - zastraszające działania władzy państwowej wobec obywateli lub sytuacja odwrotna;
- terroryzm międzynarodowy - ma miejsce wówczas, gdy akty terrorystyczne o wyraźnie międzynarodowych konsekwencjach, oddziałujące na stosunki międzypaństwowe i ogólną sytuację międzynarodową, mają charakter przemocy stosowanej wobec osób chronionych przez prawo międzynarodowe i miejsc, podlegających takiej ochronie, wobec lotnictwa cywilnego i środków komunikacji masowej;
- terroryzm separatystyczny - często kojarzony z terroryzmem narodowyzwoleńczym, polegającym na dążeniu poszczególnych ugrupowań do uzyskania odrębności politycznej, etnicznej, religijnej⁸.

Kolejnym podziałem jest ten proponowany przez K. Jałoszyńskiego, który wyróżnia aż dziewięć rodzajów terroryzmu. Są to:

- ekoterroryzm - działa w imię populistycznych haseł ratowania ziemi przed obecnością na jej powierzchni obiektów i urządzeń, które mogą zagrozić ekologii. Należą do nich elektrownie nuklearne, platformy wydobywcze ropy naftowej, *etc.* Organizacje tego typu działają pod hasłami ochrony środowiska;

⁷ I. Resztak, *Zjawisko terroryzmu*, „Prokuratura i Prawo”, 2012 nr 7-8, s. 157, www.ies.krakow.pl/wydawnictwo/prokuratura/pdf/2012/07-08/11resztak.pdf, [odczyt: 10.08.2014]. Patrz też: R. A. Kosta, s. 14.

⁸ R. A. Kosta, s. 29.

- piractwo informatyczne (terroryzm informatyczny) - jest to forma terroryzmu związana z ogromną rolą, jaką odgrywa obecnie na całym świecie informatyka. Polega głównie na włamywaniu się do komputerowych baz danych, wprowadzaniu do programów komputerowych zakłóceń i wirusów w celu wywołania chaosu i dezinformacji. Ta forma działalności może sparaliżować systemy łączności, sieci bankowe, systemy obronne, może również stać się przyczyną katastrof lotniczych i kolejowych znacznych rozmiarów;
- zdegenerowana partyzantka (pseudopartyzantka) - występuje w państwach Trzeciego Świata, w których hasła wyzwolenia społecznego i narodowego są szczególnie nośne. Pod „płaszczkiem” działalności narodowowyzwoleńczej organizacje te współdziałają z grupami przestępczymi, bądź stanowią ich „ramię zbrojne”, zajmując się handlem narkotykami „żywym towarem”, prostytutką, ochroną bossów organizacji przestępczych;
- partyzantka miejska (gangi miejskie) - działa w dużych ośrodkach miejskich, tzw. betonowych dżunglach, jakimi są miasta powyżej jednego miliona mieszkańców. Obecnie najwięcej takich miast znajduje się w państwach Trzeciego Świata. Gangi te działają głównie na obszarach miejskich, nad którymi władza utraciła kontrolę i jest wobec nich bezradna;
- terroryzm mgławicowy - to nowa postać zjawiska terroryzmu. Nie posiada form organizacyjnych ani hierarchii. Organizacje terrorystyczne tworzą niewielkie, bardzo aktywne grupy, o fanatycznym nastawieniu, organizowane np. na potrzeby wykonania określonego zadania;
- mafie- zhierarchizowane i doskonale zorganizowane grupy przestępcze dysponujące potężnymi środkami finansowymi oraz licznymi uzbrojonymi grupami wykonawczymi. Zajmują się handlem bronią, narkotykami, organami ludzkimi czy też prostytutką. Za najgroźniejsze uważane są mafie włoskie, meksykańskie, tureckie, japońskie, kolumbijskie czy też chińskie;
- terroryzm chaotyczny - to działalność grup, których członków łączy wspólna religia lub narodowość, lub oba czynniki. Grupy te czerpią zyski z handlu bronią i narkotykami. Występują między innymi na terenach byłej Jugosławii czy Kaukazu;

- zorganizowana przestępczość – występuje w tzw. szarych rejonach np. Meksyk, Turcja, Chiny. W tych państwach władza całkowicie ta forma terroryzmu wprowadzając nawet własną administrację. Nie jest to jednak tożsame z „przestępczością zorganizowaną”;
- terroryzm religijny - organizacje terrorystyczne działające z pobudek religijnych. Stanowią one obecnie bardzo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa i obywateli. Tego typu organizacje są wyjątkowo niebezpieczne, poprzez ich działanie w sposób fanatyczny z ogromną determinacją. Ich działania zakładają zagładę tysięcy, niewinnych ludzi⁹.

B. Bolechów proponuje nam nieco odmienny podział terroryzmu, a mianowicie na:

- terroryzm nacjonalistyczny;
- terroryzm religijny, który może się przejawiać jako trwałe konflikty religijne bądź terroryzm sekt religijnych do celów politycznych;
- terroryzm nacjonalistyczno-religijny;
- terroryzm „czystej ideologii”, w którym wyróżniamy terroryzm lewacki (anarchiści, maoiści) oraz terroryzm skrajnej prawicy (nacjonalistyczny, rasistowski);
- terroryzm uzasadniany innymi względami doktrynalnymi i światopoglądowymi (parapolityczny) np. ekoterroryzm¹⁰.

Wszystkie przedstawione podziały terroryzmu mają swoją zasadność, jednak najprostszym podziałem wydaje się być podział pod względem zasięgu oddziaływania grup terrorystycznych, gdzie możemy wyróżnić:

- organizacje o charakterze międzynarodowym - np. al-Kaida;
- regionalnym - Hezbollah, Hamas;
- krajowym - IRA, Tamilskie Tygrysy¹¹.

Podsumowując, nie ma jednej, uniwersalnej definicji terroryzmu, która byłaby satysfakcjonująca dla wszystkich. Zdefiniowanie terroryzmu nastęrcza wielu trudności, również podział terroryzmu, ze względu na wielość definicji tego pojęcia, jest rozległy i motywowany różnymi czynnikami. Jednak przy różnorodności definicyjnej jaką oferują nam ich twórcy każdy może wybrać tę, która jest najbliższa jego wyobrażeniom o terroryzmie.

⁹ K. Jałoszyński, *Terroryzm i walka z nim we współczesnym świecie*, Legionowo 2002, s. 20-25.

¹⁰ B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegnowym*, Toruń 2003, s. 25.

¹¹ R. A. Kosta, s. 31.

3. Metody zwalczania terroryzmu

Całościowe i spójne podejście do rozwiązania problemu terroryzmu jest możliwe dzięki prawnomiędzynarodowym środkom jego zwalczania i ugruntowywaniu współpracy międzynarodowej. Metody zwalczania terroryzmu są więc elementem budowy reżimu międzynarodowego a jednocześnie stanowią reakcję na zachodzące zmiany w środowisku międzynarodowym. Często są one wynikiem zaistnienia konkretnego wydarzenia lub stanowią pokłosie ustaleń konferencji naukowych społeczności międzynarodowych¹². Wśród najbardziej klasycznych metod zwalczania terroryzmu można wyróżnić metody polityczne, metody militarne oraz metody zmienne tj. cywilno-wojskowe.

Podstawową zasadą działania politycznej metody zwalczania terroryzmu jest współpraca międzynarodowa, która w okresie przed zamachów z 11 września 2001 roku natrafiała na poważne przeszkody na poziomie globalnym, nawet w ramach działania uniwersalnych organizacji międzynarodowych, takich jak ONZ. Po zamachach z września 2001 roku nastąpiła wyraźna intensyfikacja międzynarodowej współpracy w zakresie walki z terroryzmem. W kooperacji państw zaszły zmiany jakościowe, które polegały przede wszystkim na jej koncentracji na dotąd mniej wykorzystywanych formach i kierunkach międzynarodowego zwalczania terroryzmu oraz poszukiwaniu nowych możliwości zastosowania już istniejących form współpracy. Jednakże na drodze do najefektywniejszej współpracy stoją czynniki ją hamujące. W największym stopniu hamującym rozwój międzynarodowej współpracy czynnikiem jest zróżnicowanie postaw państw wobec tego zjawiska oraz ocen jego wpływu na bezpieczeństwo zarówno poszczególnych państw jak i całego systemu międzynarodowego. W sytuacji gdy jedno państwo, stanowiące stosunkowo nieliczną grupę i przeważnie jak USA najmocniej zagrożone atakami terrorystycznymi opowiadają się za możliwie najściślejszą współpracą międzynarodową, to inne państwa, które nie widzą w terroryzmie bezpośredniego zagrożenia, uznają go za problem drugorzędny i ograniczają się jedynie do zadeklarowania swojego poparcia do walki z nim, nie podejmując żadnych konkretnych działań. Efektem podejmowanych bądź wręcz przeciwnie niepodejmowanych działań państw jest brak zgody co do kryminalnego charakteru terroryzmu, jednolitej definicji tego zjawiska, która byłaby akceptowana przez większość państw, a ponadto brak jednolitego i możliwego do realizacji planu przeciwdziałania terroryzmowi¹³.

¹² M. Nizioł – Celewicz, *Terroryzm*, w: *Międzynarodowe stosunki polityczne*, red. M. Pietraś, Lublin 2007, s. 555.

¹³ Więcej o politycznych metodach zwalczania terroryzmu w: K. Liedel, J. Marszałek – Kawa, Sz. Wudarski, *Polityczne metody zwalczania terroryzmu*, Toruń 2006.

Zasadnicze znaczenie dla kształtu i efektywności działań podejmowanych na tej płaszczyźnie ma współpraca państw na forum ONZ oraz podejmowane tam ustalenia i działania. Kluczowe znaczenie w tej dziedzinie miało ustanowienie na forum ONZ szeregu prawnomiędzynarodowych środków zwalczania terroryzmu, co szerzej przedstawię w kolejnym rozdziale. Dzięki tym ustaleniom nastąpił rozwój działalności wspólnoty międzynarodowej w tym obszarze. Efektem zacieśnienia tej współpracy były nie tylko dokumenty prawne ale również zainteresowanie się tym problemem organizacji wyspecjalizowanych jak np. Grupa G-8¹⁴. Ponadto uzupełnieniem działań organizacji o zasięgu globalnym były posunięcia ugrupowań regionalnych, w szczególności zachodnioeuropejskich, co pozwoliło na jeszcze efektywniejszą walkę z terroryzmem. W zakresie swoich działań problem terroryzmu uwzględniło również NATO. Większość działań w ramach politycznej metody zwalczania terroryzmu to wydawanie przy współpracy państw i organizacji je zrzeszających dokumentów, które głównie mają charakter politycznych apeli i zobowiązań do intensyfikacji współpracy. Jednak aby były one skuteczne muszą zostać poparte zgodą i porozumieniem między stronami.

W porównaniu do innych metod zwalczania terroryzmu, metoda polityczna wydaje się być najlepszym środkiem i w dłuższej perspektywie może być najskuteczniejsza. Jednak pomimo obiecującej w perspektywie skuteczności jej realizacja jest najtrudniejsza, ponieważ zostaje zakłócana poprzez medialny szum oraz wszelkiego rodzaju polityczne deklaracje. Nieodzwonnie z polityczną metodą przeciwdziałania terroryzmowi wiążą się negocjacje, które są jednym z głównych narzędzi tej metody. Negocjator, który zręcznie posługuje się tym narzędziem, może pomóc w wyjaśnieniu spraw spornych stronom konfliktu. Chodzi o państwa, które ze względu na wspieranie terrorystów mogą być zagrożone interwencją zbrojną. Ukazując skutki ewentualnej wojny jednocześnie należy pokazać możliwe korzyści, jakie uzyska państwo, które poprzez koalicję antyterrorystyczną bądź działając samodzielnie przyczyni się do likwidacji tego zagrożenia¹⁵. Największy nacisk na metody polityczne kładą głównie kraje europejskie, w odróżnieniu od Stanów Zjednoczonych, które głównie posługują się metodą militarnego zwalczania terroryzmu. Kraje Europy, zrzeszone w Unii Europejskiej posługują się dyplomacją i negocjacjami, uważając je za najefektywniejszą metodę.

Kolejna z metod zwalczania terroryzmu, to jest metoda militarna, wydaje się być najbardziej spektakularna. Jest jednak najmniej skuteczna oraz najbar-

¹⁴ R. A. Kosta, s. 107.

¹⁵ Tamże, s. 108.

dziej kontrowersyjna. Kontrowersje wywołuje szczególnie w sytuacji gdy stosuje się ją nie uwzględniając innych państw, w równym stopniu zainteresowanych likwidacją zagrożenia. Zjawisko to doskonale widać na przykładzie USA, które stosując jedynie militarną metodę walki z terroryzmem napotkało wielu przeciwników a ich polityka zaowocowała zarysowaniem się nowych, odmiennych od dotychczasowych sojuszy pomiędzy państwami np. sojusz Rosji z Turcją w walce z terroryzmem czeczeńskim, Chiny w walce z Ujgurami znalazły sprzymierzeńca w Indiach, natomiast Indie w walce z terroryzmem islamskim zawarły sojusz z Izraelem¹⁶. Stany Zjednoczone metodą tą stosują w większości przypadków walki z terroryzmem. Przykłady takich działań możemy zaobserwować w Afganistanie czy Iraku. Te ostatnie działania pokazały jednak, że siła militarna nie zawsze idzie w parze z rozważą i rozsądkiem. Mogą one przynieść konsekwencje, które są odmienne od tych, które zakłada polityk podejmujący decyzję o wybraniu tej akurat metody walki z terroryzmem. Tak więc, zasadnym wydaje się pytanie czy powyższa metoda, która choć sprawdza się w walce z państwami popierającymi terrorystów a nie sprawdza się w walce z samym terroryzmem jest skuteczna i warta zastosowania.

Trzecią i ostatnią metodą jest metoda zmiennego zwalczania terroryzmu tzw. cywilno-wojskowa. Patrząc wstecz na dotychczasowe konflikty możemy zauważyć, że państwa zamiennie stosują metody polityczno-wojskowe, jednak trudność sprawia im stosowanie połączenia metod cywilno-wojskowych¹⁷. Tą metodą można traktować jako pochodną klasycznej teorii wojny zwaną także teorią niemilitarystyczną. W odróżnieniu od koncepcji postklasycznych krwawe starcia zbrojne nie mają w niej tak znaczącej wagi i nie są warunkiem niezbędnym wojny¹⁸.

4. Podstawy prawne zwalczania terroryzmu

Na przestrzeni wieków zmieniał się nie tylko kształt terroryzmu na świecie ale również zmianie uległy środki walki z terroryzmem, które obecnie poparte są prawem międzynarodowym ale również krajowym każdego z państw. Wielostronna współpraca jest warunkiem koniecznym skutecznej walki z terroryzmem a podstawy tej walki stanowi zespół podmiotów połączonych wspólnymi

¹⁶ Tamże, s. 116.

¹⁷ Tamże, s. 117.

¹⁸ Patrz też. P. Kmiecik, *Zwalczanie terroryzmu w działaniach wojskowych nieregularnych*, www.militis.pl/miedzynarodowe/zwalczanie-terroryzmu-w-dzialaniach-wojskowych-nieregularnych, [odczyt: 15.08.2014].

więzami¹⁹. Te podstawy prawne pod zwalczanie zjawiska terroryzmu tworzą najpowszechniejsze organizacje międzynarodowe między innymi Organizacja Narodów Zjednoczonych, Sojusz Północnoatlantycki czy też w węższym zakresie takie jak Unia Europejska, Rada Europy czy Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz każde z państw we własnym zakresie w tym Polska. Ustalenia prawne tych organizacji w niniejszym rozdziale postaram się pokrótce przedstawić i omówić.

Jedną z pierwszych organizacji zajmujących się problematyką terroryzmu i jego zwalczaniem jest Organizacja Narodów Zjednoczonych, która jest forum współpracy państw całego świata i umożliwia rozwiązywanie konfliktów za pomocą pokojowych środków. ONZ oprócz podejmowania ważnych decyzji dotyczących utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego pełni również funkcję prawotwórczą. Tworzy akty prawne w tym takie o zasięgu globalnym. Do nich należą m.in. Rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ. Dokumenty te kształtują działania organizacji w dziedzinie czuwania nad zachowaniem pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego w tym zwalczania terroryzmu. Powszechnie wymienia się cztery rezolucje, które stanowią część międzynarodowego systemu prawnego zwalczania terroryzmu, ja jednak poza tymi czterema przedstawię jeszcze jedną dotyczącą zagadnienia terroryzmu²⁰.

Pierwszą z nich jest Rezolucja 1269 z 19 października 1999 roku, jej postanowienia zostały sformułowane przed atakiem na World Trade Center z 2001 roku, który zapoczątkował intensyfikację działań w walce z terroryzmem. Rezolucja ta nawoływała państwa członkowskie do intensywniejszych działań przeciwko terroryzmowi. Wyrażone zostało w niej poparcie dla istniejących już instrumentów prawnomiędzynarodowych dotyczących zwalczania terroryzmu. Rezolucja postulowała również podejmowanie kroków, które miałyby na celu zwalczanie i zapobieganie terroryzmowi oraz karanie sprawców aktów przemocy oraz zapobieganie i zwalczanie finansowania terroryzmu²¹.

Drugą z rezolucji, która kształtuje obecne działania ONZ jest Rezolucja 1386 z 2001 roku, w której Rada Bezpieczeństwa przywołuje prawo do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony państw. W tym dokumencie Rada potępiła terroryzm we wszelkich jego przejawach oraz zadeklarowała gotowość do podjęcia wszystkich niezbędnych kroków w celu jego zwalczania²².

¹⁹ M. Nizioł – Celewicz, s. 554.

²⁰ K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, *Terroryzm. Diagnoza, zadania administracji publicznej w przeciwdziałaniu zjawisku*, Bielsko-Biała 2007, s. 122.

²¹ Tamże, s.123.

²² Tamże, s.123.

Kolejnym dokumentem jest Rezolucja 1373 z tego samego roku co poprzednia, która do dziś jest jednym z najważniejszych dokumentów określających ramy praktycznej współpracy państw w dziedzinie zwalczania terroryzmu międzynarodowego. Rezolucja ta podkreśla konieczność państw do np.: zapobiegania i zwalczania finansowania terroryzmu; powstrzymywania się od udzielania wsparcia, biernego lub aktywnego, podmiotom i osobom zamieszanym w popełnianie aktów terrorystycznych; odmawiania udzielenia schronienia osobom, które finansują, planują, wspierają lub popełniają czyny terrorystyczne. Rada Bezpieczeństwa wezwała również państwa członkowskie do wzmocnienia wymiany informacji operacyjnych i informacji w postępowaniach karnych i administracyjnych oraz innych działań mających na celu współpracę w zakresie zwalczania terroryzmu²³.

Czwartą rezolucją przyjętą przez Radę Bezpieczeństwa ONZ jest Rezolucja 1377 również z roku 2001, która zawiera decyzje dotyczące przyjęcia załączonej do niej deklaracji o globalnym wysiłku na rzecz zwalczania terroryzmu. Deklaracja ta potwierdziła potępienie terroryzmu. Podkreślona została w niej konieczność dążenia do stawiania się przez państwa stronami wszystkich konwencji i protokołów oraz zobowiązanie państw do powstrzymywania się od udzielania ugrupowaniom terrorystycznym wsparcia w jakiegokolwiek formie.

Ostatnią z rezolucji dotyczących zwalczania terroryzmu jest Rezolucja 1456 z 2003 roku, wraz z którą została przyjęta deklaracja w sprawie zwalczania terroryzmu. Powtarza ona zapisy poprzednich dokumentów dotyczących zapobiegania, zwalczania, finansowania, wzajemnej pomocy i stawiania przed sądem sprawców. Dokument ten podkreśla rolę organizacji międzynarodowych oraz potrzebę ich dążenia do jak najskuteczniejszego działania na rzecz zwalczania terroryzmu. Ta deklaracja jest jednym z nielicznych dokumentów, w którym Rada dostrzega potrzebę zwalczania przejawów i manifestacji terroryzmu również poprzez wzmacnianie dialogu i zrozumienia pomiędzy cywilizacjami²⁴.

Oprócz przedstawionych w rozdziale rezolucji ONZ kwestie dotyczące przeciwdziałania terroryzmowi wyraża w uchwalanych przezeń konwencjach i protokołach. Tworzą one zręb systemu prawa międzynarodowego, które pozwala społeczności międzynarodowej na walkę z tym zjawiskiem. Do takich dokumentów należą: Konwencja o zapobieganiu i karaniu zbrodni przeciwko osobom szczególnie chronionym w prawie międzynarodowym, zwłaszcza przeciw przedstawicielom dyplomatycznym; istotna jest również Międzynarodowa konwencja przeciwko braniu zakładników; ważna konwencja biorąc pod

²³ Tamże, s. 124.

²⁴ Tamże, s. 125.

uwagę ilość zamachów bombowych- Międzynarodowa konwencja dla zwalczania terrorystycznych zamachów bombowych; niejednokrotnie trudna do rozwiązania kwestia finansowania terroryzmu, której dotyczy- Międzynarodowa konwencja w sprawie zwalczania finansowania terroryzmu międzynarodowego i wiele innych konwencji dotyczących lotnictwa, żeglugi morskiej, materiałów jądrowych, środków wybuchowych i innych²⁵.

Należy również wspomnieć o próbach ONZ mających na celu ujednoczenie i stworzenie jednego aktu prawnego, który swą materią całościowo obejmowałby problematykę zwalczania terroryzmu. Widać to w istniejącym Projekcie Kompleksowej Konwencji Narodów Zjednoczonych przeciwko Międzynarodowemu Terroryzmowi. Jest to zatem dążenie do systemu prawnego, który swoim działaniem obejmowałby wszystkie pola w których może powstać zagrożenie dla ładu międzynarodowego, pokoju i bezpieczeństwa²⁶.

Kolejną organizacją o zasięgu globalnym jest Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego czyli NATO. Sojusz ten kojarzony głównie z decyzjami militarnymi podejmuje również decyzje polityczne. Wśród najważniejszych dokumentów o charakterze politycznym, które kształtują działania tej organizacji znajdują się dwa oświadczenia Rady Północnoatlantyckiej wydane 11 i 12 września 2001 roku oraz Deklaracja szefów państw NATO wydana podczas szczytu w Pradze w listopadzie 2002 roku.

Oświadczenie Rady Północnoatlantyckiej z 11 i 12 września 2001 roku, wydane bezpośrednio po zamachach terrorystycznych na World Trade Center, które wyrażało solidarność członków Sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi zawiera zapowiedź w stosunku do sprawców zamachu, że nie zostaną bezkarni oraz deklarację o wzmożeniu walki z terroryzmem²⁷.

Kolejnym z dokumentów, który definiuje obecną koncepcję strategiczną NATO w odniesieniu do terroryzmu międzynarodowego jest Deklaracja Szczytu Praskiego. Najważniejszymi postanowieniami zawartymi w tej deklaracji są między innymi: zobowiązanie do stworzenia Sił Reagowania NATO. Kryteria, które obowiązywać powinny przy tworzeniu tych sił to technologiczne zaawansowanie, elastyczność, gotowość do rozmieszczenia w najkrótszym możliwym czasie, interoperacyjność i możliwość działania zarówno na lądzie, morzu jak i w powietrzu. Ponadto, postanowiono o zwiększeniu wydajności procedur decyzyjnych i dowodzenia w NATO i zobowiązano szefów państw i rządów obecnych na szczycie do wzmocnienia zdolności obronnych na wypadek cyberataków²⁸.

²⁵ Tamże, s. 126. Patrz też: M. Nizioł – Celewicz, s. 557 – 559.

²⁶ K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, s. 132.

²⁷ Tamże, s. 164.

²⁸ Tamże, s. 165. Patrz też: M. Nizioł – Celewicz, s. 562 – 563.

Jeśli spojrzeć na organizacje o zasięgu węższym niż globalny, skupię się głównie na organizacjach na kontynencie europejskim, tak więc na Unii Europejskiej, Radzie Europy oraz na Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Unia Europejska, instytucja o niepowtarzalnej strukturze i stopniu integracji, zajmuje się również zagadnieniem zwalczania terroryzmu, tworząc podstawy prawne oraz podejmując działania w tym zakresie. Wśród dokumentów utworzonych i przyjętych przez Wspólnoty Europejskie, dotyczących omawianego zagadnienia możemy wymienić Wnioski Rady Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości w sprawie walki przeciwko terroryzmowi, Ramową Decyzję Rady o zwalczaniu terroryzmu z dnia 13 czerwca 2002 roku, Decyzję Ramową Rady o wykonywaniu nakazów zamrażania własności lub dowodów w Unii Europejskiej z dnia 22 lipca 2002 roku, Deklarację o zwalczaniu terroryzmu, Strategię kontrterrorystyczną Unii Europejskiej oraz Europejski Plan Działania odnośnie Zwalczania Terroryzmu²⁹.

Wstępem do najważniejszych dokumentów Unii Europejskiej w zakresie terroryzmu są Wnioski Rady Spraw Wewnętrznych i Wymiaru Sprawiedliwości w sprawie walki przeciwko terroryzmowi z dnia 20 września 2001 roku. Przedstawiają one ogólny zarys obszarów, które UE uznaje za priorytetowe w zwalczaniu terroryzmu międzynarodowego. Zgodnie z tymi wnioskami państwa członkowskie winny współdziałać na następujących płaszczyznach: współpracy sądowniczej, współpracy pomiędzy służbami policyjnymi i wywiadowczymi, zwalczania finansowania terroryzmu, kontroli granic, obrony cywilnej, współpracy w zwalczaniu terroryzmu ze Stanami Zjednoczonymi³⁰.

Jednym z najważniejszych dokumentów, które kształtują działania UE w zakresie walki z terroryzmem jest Ramowa Decyzja o zwalczaniu terroryzmu z dnia 13 czerwca 2002 roku. Składa się ona z ogólnych zasad oraz 13 artykułów o większej szczegółowości, niektóre z nich zawierają listy czynów zawierających znamiona działania terrorystycznego, szczególnych okoliczności złagodzenia kary za te czyny i inne. Dokument ten odnosi się do wielu aspektów zwalczania terroryzmu międzynarodowego, można więc traktować go jako zarys wszystkich działań, które powinny być realizowane przez państwa członkowskie UE w omawianym zakresie³¹.

²⁹ K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, s. 134.

³⁰ Tamże, s. 135.

³¹ Tamże, s. 136. W tym czasie Unia Europejska przyjęła ponad 20 szczegółowych aktów prawnych i stanowisk w celu przeciwdziałania terroryzmowi. Decyzja Ramowa była jednym z ważniejszych postanowień. Nie mniej istotnym było ustanowienie Europejskiego Nakazu Aresztowania (ENA), czyli decyzji sądowej, w której państwo członkowskie występuje o przekazanie podejrzanego, m.in. o działalność terrorystyczną, przebywającego na terytorium innego państwa. Więcej w: M. Nizioł – Celewicz, s. 561.

Kolejnym ważnym dokumentem jest Decyzja Ramowa Rady o wykonywaniu nakazów zamrażania własności lub dowodów w Unii Europejskiej z dnia 22 lipca 2002 roku, której celem jest ustanowienie zasad, według których państwa członkowskie będą rozpoznawać i wykonywać nakaz sądowy zamrożenia wydany przez instytucję sądową innego państwa członkowskiego. Ma ona zastosowanie w odniesieniu do nakazów zamrożenia własności w celu zabezpieczenia dowodów lub wynikającej z dalszego postępowania konfiskaty mienia. Art. 3 decyzji zawiera listę przestępstw, za które własności mogą zostać zamrożone z obstrzeżeniem, że w państwie występującym z takim wnioskiem są one obciążone karą co najmniej trzech lat pozbawienia wolności. Są to np.: terroryzm, handel ludźmi, porwanie, przetrzymywanie osoby, wzięcie zakładników, sabotaż. Przepisy dotyczące zwalczania finansowania terroryzmu oraz zamrażania dochodów, które mogą pochodzić z działań terrorystycznych są jednymi z najskuteczniejszych środków walki z terroryzmem międzynarodowym³².

Istotnym dokumentem jest także Deklaracja o Zwalczaniu Terroryzmu z 25 marca 2004 roku, której najważniejsze postanowienia dotyczą między innymi: solidarności pomiędzy państwami członkowskimi w obliczu zagrożenia terrorystycznego; istniejących środków współpracy pomiędzy państwami członkowskimi; wzmocnienia środków bezpieczeństwa na granicach oraz zwiększenia skuteczności wykrywania fałszywych dokumentów; zredukowania dostępu terrorystów do środków finansowych i innych zasobów ekonomicznych; wymiany informacji wywiadowczych; środków ochrony transportu i ludności; współpracy międzynarodowej³³.

30 listopada 2005 r. przyjęta została Strategia kontrterrorystyczna Unii Europejskiej, kolejny ważny dokument utworzony przez UE w omawianym zakresie. Najważniejsze założenia tego dokumentu dotyczą podstaw działań uznanych na forum UE za konieczne dla skutecznego zwalczania terroryzmu. Strategia ta opiera się na czterech podstawowych zasadach tj.:

- zapobieganie - zapobieganie zwracaniu się osób ku metodzie, jaką jest terroryzm, poprzez działanie odnoszące się do czynników i źródeł, które mogą powodować radykalizację i ułatwić rekrutację w Europie i na świecie;
- ochrona – ochrona obywateli i infrastruktury oraz redukcja podatności na atak, z włączeniem poprawy bezpieczeństwa granic, transportu oraz infrastruktury krytycznej;

³² K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, s. 138.

³³ Tamże, s. 140.

- ściganie – ściganie i dochodzenia w sprawie terrorystów granicach Europy i na świecie, zakłócanie ich planowania, możliwości poruszania się i komunikacji, likwidowanie sieci terrorystycznych, odcinanie funduszy, dostępu do niebezpiecznych materiałów oraz stawianie terrorystów przed obliczem sprawiedliwości;
- reakcja – przygotowanie Europy, w duchu solidarności, do zarządzania i minimalizowania skutków ataków terrorystycznych, poprzez poprawę zdolności reagowania w zakresie konsekwencji, koordynacji oraz potrzeb ofiar ataków.

Wszystkie te zakresy mają się krzyżować i uzupełniać przyczyniając się do podnoszenia poziomu walki z terroryzmem, ułatwiania współpracy na forum UE czy też rozwijania kolektywnych zdolności przeciwdziałania terroryzmowi³⁴.

Ostatnim najważniejszym dokumentem dotyczącym terroryzmu w UE jest cyklicznie publikowany Europejski Plan Działania odnośnie Zwalczania Terroryzmu. Zawiera on analizę postępów UE w drodze do skutecznego systemu zapobiegania, zwalczania i przeciwdziałania terroryzmowi. Na mocy Deklaracji o Zwalczaniu Terroryzmu powstało stanowisko Europejskiego Koordynatora ds. Zwalczania Terroryzmu, którego bieżące działania określa Europejski Plan Działania odnośnie Zwalczania Terroryzmu. Te działania to np.: wspieranie roli ONZ oraz wszystkich jej właściwych organów w zwalczaniu terroryzmu; koordynacja prac ciał i grup roboczych zajmujących się zwalczaniem terroryzmu w ramach prac UE; współpraca z organami Rady Europy w tym zakresie i wiele innych³⁵.

Rada Europy, organizacja międzynarodowa, która na co dzień zajmuje się ustanawianiem standardów demokracji oraz poszanowaniem praw człowieka, po atakach na World Trade Center zajęła się również tematyką terroryzmu i utworzyła Interdyscyplinarną Grupę ds. Działań Międzynarodowych przeciwko Terroryzmowi. Grupa ta zajęła się zdefiniowaniem obszarów priorytetowych Rady Europy w walce z terroryzmem, a wykonaniem tych założeń zajmuje się Komitet Ekspertów ds. Terroryzmu tzw. CODEXTER. Rada Europy przyjęła szereg konwencji i protokołów, które dotyczą przeciwdziałania terroryzmowi³⁶.

Jednym z takich dokumentów jest Europejska Konwencja o Zwalczaniu Terroryzmu wraz z Protokołem. Jest to jeden z najważniejszych dokumentów

³⁴ Tamże, s. 141.

³⁵ Tamże, s. 142.

³⁶ Tamże, s. 143.

prawnomiędzynarodowych, jakim posługuje się społeczność międzynarodowa w walce z terroryzmem międzynarodowym. Dokument ten ma na celu umożliwienie ekstradycji osób popełniających szczególnie poważne przestępstwa np. porwanie samolotu; porwanie albo wzięcie zakładników; użycie bomb, rakiet, granatów, automatycznej broni palnej, wybuchających listów albo paczek, które zagrażają osobom. Ponadto konwencja zobowiązuje państwa do świadczenia sobie wzajemnej pomocy w sprawach karnych, istnieją również przepisy dotyczące rozwiązywania sporów co do jej interpretacji, przyjęcia konwencji, ratyfikowania jej lub zatwierdzenia, określania terytoriów, do których Konwencja ma zastosowanie itp. Jednocześnie przyjęty został Protokół nowelizujący europejską konwencję o zwalczaniu terroryzmu. Ma on na celu rozszerzenie listy przestępstw, których nie można zakwalifikować jako przestępstwa polityczne, wprowadził również uproszczoną procedurę wprowadzania poprawek³⁷.

Zagadnienie ekstradycji szczegółowo precyzuje Europejska Konwencja o Ekstradycji, która została z czasem uzupełniona dwoma protokołami: Protokołem Dodatkowym do Europejskiej Konwencji o Ekstradycji oraz Drugim Protokołem Dodatkowym do Europejskiej Konwencji o Ekstradycji. Konwencja dotyczy ekstradycji między państwami, stronami dotyczącymi osób ściganych za przestępstwa kryminalne, nie stosuje się jej jednak do przestępstw politycznych, a każde państwo ma prawo odmowy ekstradowania swoich obywateli do innego kraju. Pierwszy Protokół uzupełniający konwencję, wprowadził nowe przepisy zaprojektowane tak, by wzmocniły ochronę osób oraz całej ludzkości. Ponadto z przestępstw politycznych wyłączono zbrodnie wojenne oraz zbrodnie przeciw ludzkości. Drugi Protokół ułatwił zastosowanie Konwencji. Dodał do listy przestępstw, które podlegają ekstradycji przestępstwa skarbowe³⁸.

Rada Europy przyjęła również inne konwencje i protokoły powiązane z terroryzmem, dotyczące wzajemnej pomocy w sprawach karnych, transferu postępowań w sprawach karnych, rekompensat dla ofiar brutalnych przestępstw, spraw prania brudnych pieniędzy, poszukiwania, zajmowania i konfiskat dochodów pochodzących z popełniania przestępstw czy spraw cyberprzestępstw.

Dokumentem, który donosi się do problematyki zwalczania terroryzmu i jest dokumentem ważnym bez wątpliwości jest Konwencja Rady Europy o Przeciwdziałaniu Terroryzmowi. Została podpisana 16 maja 2005 roku na szczycie w Warszawie. To zapowiedź utworzenia kompleksowej Konwencji w związku z tym, że terroryzm to zjawisko poważnie destabilizujące i w skrajnym przypadku mogące zniszczyć fundamentalne, polityczne, konstytucyjne,

³⁷ Tamże, s. 145.

³⁸ Tamże, s. 146.

ekonomiczne i społeczne struktury kraju lub organizacji międzynarodowych. Konwencja poprzez wcześniej powstałe traktaty określa listę przestępstw terrorystycznych, ponadto zapewnia penalizację czynów związanych z tymi przestępstwami, zawiera również przepisy dotyczące ochrony, rekompensat i wsparcia dla ofiar ataków terrorystycznych. Zgodnie z jej ustaleniami wejdzie ona w życie pierwszego dnia miesiąca po upływie okresu trzech miesięcy od dnia, w którym co najmniej sześć państw w tym co najmniej cztery państwa członkowskie Rady Europy wyrażą zgodę na związanie jej zapisami³⁹.

Ostatnim ważnym dokumentem ustanowionym przez Radę Europy w kontekście zwalczania terroryzmu są Wytyczne Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie praw człowieka i walki z terroryzmem międzynarodowym. Dokument ten zawiera wytyczne Komitetu Ministrów, które dotyczą ochrony praw człowieka w walce z terroryzmem międzynarodowym: obowiązek państw do ochrony wszystkich przed terroryzmem; nakaz przestrzegania zasad rządów prawa, zakaz arbitralnego traktowania kogokolwiek, zakaz dyskryminacji rasowej; całkowity zakaz tortur; w walce z terroryzmem państwa nie mogą naruszać podstawowych norm prawa międzynarodowego ani prawa humanitarne-go. To niektóre wytyczne z tego dokumentu, jest on dowodem na to, że nawet w walce z terroryzmem międzynarodowym to prawa człowieka pozostają priorytetem Rady Europy⁴⁰.

Ostatnią omawianą przeze mnie organizacją będzie Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Spośród przyjętych dokumentów wybrałam Bukaresztańską Deklarację Ministerialną; Decyzję Rady Ministerialnej w sprawie zwalczania terroryzmu oraz bukaresztański plan działania dla zwalczania terroryzmu; Kartę OBWE dotyczącą zapobiegania i zwalczania terroryzmu; Strategię OBWE w odpowiedzi na zagrożenia bezpieczeństwa i stabilności w XXI wieku.

W Bukaresztańskiej Deklaracji Ministerialnej potępiono terroryzm niezależnie od jego motywacji i źródeł, zaznaczono również, że w walce z terroryzmem nie ma neutralności, podkreślono fakt, że walka z terroryzmem nie jest walką z jakimkolwiek narodem czy religią. W Bukareszcie przyjęto również Decyzję Rady Ministerialnej w sprawie zwalczania terroryzmu oraz bukaresztański plan działania dla zwalczania terroryzmu. Podkreśla ona niepodzielność bezpieczeństwa europejskiego. Uznano w niej także, że akty terrorystyczne bez względu na miejsce popełnienia, tego kto je popełnia i kiedy są zagrożeniem dla bezpieczeństwa międzynarodowego oraz potępiono osoby

³⁹ Tamże, s. 149.

⁴⁰ Tamże, s. 151.

wspomagające lub finansujące działania terrorystyczne, dla których nie będzie bezpiecznego miejsca ani schronienia. Ważnym dokumentem z punktu widzenia zwalczania terroryzmu jest Bukaresztański plan działania dla zwalczania terroryzmu, którego celem są działania OBWE włączające je w walkę ze zjawiskiem terroryzmu, które stanowi zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa zarówno w strefie OBWE jak i poza nią⁴¹.

Karta OBWE dotycząca zapobiegania i zwalczania terroryzmu to dokument zawierający potwierdzenie potępienia terroryzmu we wszystkich jego formach i przejawach przy jednoczesnym podkreśleniu tego, że nie można identyfikować go z żadnym narodem ani religią. W Karcie tej, państwa zobowiązały się do powstrzymywania się od wspomagania terrorystów, organizowania, zachęcania, dostarczania biernego lub czynnego wsparcia albo sponzorowania w jakikolwiek sposób aktów terrorystycznych w innym państwie czy udzielenia przyzwolenia na organizowanie takich ataków na swoim terytorium. OBWE odnosi się do najgłębszych korzeni terroryzmu oraz podkreśla potrzebę zwalczania terroryzmu na tym poziomie. Państwa członkowskie OBWE postulują eliminację warunków sprzyjających rozwojowi terroryzmu poprzez poszanowanie demokracji rządów prawa, pełne uczestnictwo w życiu politycznym państwa, zapobieganie dyskryminacji oraz wspomaganie międzykulturowego i międzyreligijnego dialogu wewnątrz społeczeństw, angażowanie obywateli w znajdowanie wspólnych rozwiązań dla konfliktów, promowanie przestrzegania praw człowieka oraz tolerancji i zwalczanie ubóstwa⁴².

Ostatnim dokumentem jest Strategia OBWE w odpowiedzi na zagrożenia bezpieczeństwa i stabilności w XXI wieku. Stwierdza ona, iż terroryzm jest jedną z najważniejszych przyczyn braku stabilności we współczesnym środowisku międzynarodowym. Mówi również o tym, że zwalczanie terroryzmu związane jest z globalnym podejściem odnoszącym się zarówno do społecznych, ekonomicznych jak i politycznych okoliczności jego przejawiania się⁴³.

Akty prawne stanowią integralną część walki z terroryzmem, dzięki nim przeciwdziałanie terroryzmowi jest bardziej zorganizowane i sprecyzowane. Pozwalają państwom członkowskim organizacji, wprowadzić zmiany w ich wewnętrznym porządku prawnym i jednoczesnemu działaniu przeciw terroryzmowi międzynarodowemu i regionalnemu.

⁴¹ Tamże, s. 156.

⁴² Tamże, s. 161.

⁴³ Tamże, s. 162.

5. Uwagi końcowe

Reasumując, nie ma jednej uniwersalnej definicji terroryzmu, pomimo wielu prób jej wypracowania, nie powstała, równie wiele jest rodzajów terroryzmu, jednocześnie istnieją również metody zwalczania terroryzmu. Cały proces walki z terroryzmem poparty jest prawem, tworzonym przez organizacje międzynarodowe ale i poszczególne państwa. Terroryzm to zagrożenie, które nie dość, że jest trudne do zdefiniowania to prawdopodobnie jest wpisane w historię państw i świata. Cytując prezydenta Stanów Zjednoczonych G. W. Bush'a : „Nie sądzę, żebyśmy kiedykolwiek mogli zasiąść przy stole i podpisać rozejm – to jest inna wojna”⁴⁴. Zdecydowanie walka z terroryzmem nie jest przykładem klasycznej wojny, jest to wojna, w której jedna ze stron czuje się bezkarna i nie przestrzega żadnych zasad w momencie kiedy druga strona obowiązana jest przepisami.

⁴⁴ *Terror nasz powszedni*, „Newsweek”, 05-09-2004, www.swiat.newsweek.pl/terror-nasz-powszedni,18943,1,1.html, [odczyt: 20.08.2014].